
Hvordan møte unge skeive

LEDER

MARTA RØTTINGEN ENDEN

marta.enden@student.uib.no

Marta Røttingen Enden er medisinstudent ved Universitetet i Bergen og tidligere styremedlem av Medisinernes seksualopplysning Bergen. Forfatteren har fylt ut ICMJE-skjemaet og oppgir ingen interessekonflikter.

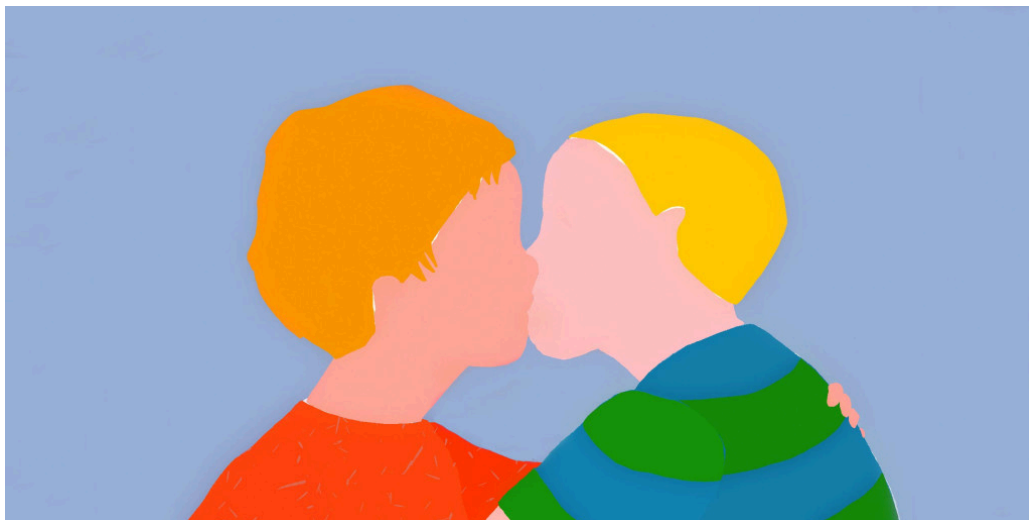
MAGNUS HOFBAUER

magnus-hofbauer@hotmail.com

Magnus Hofbauer er medisinstudent ved Universitetet i Bergen, tidligere leder og fagansvarlig av Medisinernes seksualopplysning Bergen og emnekoordinator for *ELMED232 Seksuell helse og mangfold* ved Universitetet i Bergen.

Forfatteren har fylt ut ICMJE-skjemaet og oppgir ingen interessekonflikter.

I 50 år har Medisinernes seksualopplysning snakket med unge om seksualitet og seksuell helse. Erfaringene kan være nyttige også på legekantoret.

Unge, nyutdannede leger har vokst opp i et samfunn med større og synligere kjønns- og seksualitetsmangfold. Likevel eksisterer det store kunnskapshull blant leger, ettersom det er lite systematisert undervisning om seksualitet og seksuell helse på medisinstudiet (1).

I overgangen mellom barn og voksen har også ungdom rett på og behov for tilpasset helsehjelp. Den gjennomgripende biologiske, psykologiske og sosiale utviklingen de går igjennom, danner grunnlaget for den psykiske og fysiske helsen i voksenlivet (2, 3). I løpet av ungdomstiden utvikles gradvis egen identitet og seksualitet. I seksualiteten kan unge skape nye relasjoner og finne seg selv i den voksne kroppen og den nye verdenen de er på vei inn i. Med dette følger behov for tilhørighet, kunnskap og støtte. Her kan vi leger bidra positivt ved å bli komfortable med og tilegne oss kunnskap om hvordan vi skal møte unge – og særlig unge skeive pasienter.

Det er viktig at helsepersonell vet at utfordringer knyttet til identitet, kjønn og seksualitet kan manifestere seg på ulike måter. Skeive skårer dårligere på levekårsundersøkelser sammenlignet med resten av befolkningen. Ikke-heterofile oppgir lavere subjektiv livskvalitet og er mindre fornøyde med livet. Opplevelsen av egen helse er dårligere hos bifile og transpersoner enn hos andre grupper (4). Derfor er det viktig at vi kan initiere samtaler om kjønn og seksualitet på en god og trygg måte.

«Opplevelsen av egen helse er dårligere hos bifile og transpersoner enn hos andre grupper»

Medisinernes seksualopplysning er en av Norges ledende frivillige organisasjoner for seksual- og samlivsundervisning. I løpet av organisasjonens 50 år har vi møtt utallige elever på ungdomstrinnet, videregående og folkehøyskole. I møte med elever snakker vi inngående om hva god og dårlig seksuell helse er, og at manglende kunnskap om seksuell helse kan føre til seksuell uhelse og skam (5). Vel så viktig som kunnskapen vi kommer med, er måten vi møter ungdommene på.

Alle pasienter bør møtes med åpenhet og et nøytralt språk. Aksept og tillatelse til å ta opp seksuell helse med helsepersonell kan signaliseres på flere måter. Ha et Pride-flagg stående i hylla bak pulten. Legg fram skeive magasiner og informasjonspamfletter på venteværelset. Slike enkle tegn kan gjøre det lettere for pasienter å ta opp temaer knyttet til seksuell helse. Vær også direkte og spør pasienten om hen ønsker å snakke om seksualitet og få frem at det er vanlig å ha spørsmål om dette. Det aller viktigste vi kan gjøre for å vise respekt overfor pasienters seksuelle identitet, er å ikke anta at vi vet noe om den før vi har spurt.

Ikke anta at en ung mann som ønsker å teste seg for kjønnssykdommer, kun har samleie med kvinner. Still åpne, kjønnsnøytrale spørsmål om hvem hen har sex med og hvilke former for sex hen har. Kanskje er blodprøver eller prøvetaking fra anus det som er riktigst i den unge mannens tilfelle. Ikke anta at en ung kvinne med hormonspiral har denne for å beskytte seg mot uønsket graviditet. Kanskje hun heller har spiralen på grunn av kraftige

menstruasjonssmerter og er i et forhold med en jente. Vær også åpen for at pasientens pronomen er dem du først antar. Bli vant med å spørre om pronomen og øv på å bruke *hen* og *de/dem* i setninger og spørsmål.

«Ha et Pride-flagg stående i hylla bak pulten»

Nøytral ordbruk og forståelig språk når vi snakker om kjønn og seksualitet, er særlig viktig i møte med ungdom og bør tilpasses deres psykososiale utvikling (6). Begrepene de bruker i sin hverdag er ikke de samme som leger bruker i samtaler med kollegaer. Når vi underviser på skoler, begynner vi ofte dagen med å spørre ungdommene om hvilke ord de bruker om kjønnsorganene, og vi tilstreber å bruke de samme begrepene videre i undervisningen. *De av oss* er også et begrep vi ofte bruker i undervisningen, for eksempel når vi snakker om «de av oss som er trans». Det gjør vi for å hindre at minoriteter blir fremmedgjort og tilsidesatt.

Som medisinstudenter ser vi fram til å jobbe i et helsevesen der seksualitet og seksuell helse diskuteres på en god og inkluderende måte, både med kollegaer og med pasienter i alle aldre.

REFERENCES

1. Josefsson KA, Solberg AS. Kartlegging av SRHR i forskrift og lokale program-, studie- og emneplaner for utvalgte utdanningsløp i Norge – Rapport Desember 2022. Oslo: OsloMet, 2022. <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/handle/11250/3045676> Lest 22.5.2023.
2. Helsedirektoratet. Sosial ulikhet påvirker helse – tiltak og råd. <https://www.helsedirektoratet.no/tema/sosial-ulikhet-i-helse/sosial-ulikhet-pavirker-helse-tiltak-og-rad> Lest 14.5.2023.
3. Folkehelseinstituttet. Barn og unges fysiske helse. <https://www.fhi.no/nettpub/hin/grupper/barn-fysisk-helse/> Lest 15.5.2023.
4. Pettersen A, Støren KS. Livskvalitetsundersøkelsen 2021. Statistisk sentralbyrå. <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/levekar/artikler/livskvalitetsundersokelsen-2021> Lest 22.5.2023.
5. Helse- og omsorgsdepartementet. Snakk om det! Strategi for seksuell helse (2017-2021). https://www.regjeringen.no/contentassets/284e09615fd04338a817e116of4b10a7/strategi_seksuell_helse.pdf Lest 22.5.2023.
6. Oslo Universitetssykehus. Kommunikasjon med unge pasienter- ungdomsanamnese. <https://ehandboken.ous-hf.no/document/89373> Lest 14.5.2023.

Publisert: 12. juni 2023. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.23.0364

